

Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitaplarında Yer Alan Okuma Metni Sorularının İncelenmesi: 5. ve 6. Seviye Ders Kitapları

The Analysis of Reading Text Questions in Turkish and Turkish Culture Textbooks: 5th and 6th Level Textbooks

 <https://doi.org/10.52105/temelegitim.17.3>

Tuğçe POLAT¹

 <https://orcid.org/0000-0003-0359-7351>

Mustafa BAŞARAN²

 <https://orcid.org/0000-0003-1684-5852>

Geliş Tarihi/Received: 01.06.2022 Kabul Tarihi/Accepted: 26.11.2022 Yayın Tarihi/Published: 15.01.2023

Özet:

Bu araştırmanın amacı Türkçe ve Türk kültürü 5 ve 6. seviye ders kitaplarında okuma metinlerine dayalı olarak oluşturulan soruların soruluş amacına, soruluş yerine, türüne, gerektirdiği bilişsel sürece, Bloom taksonomisine ve cevabın kaynağına göre kategorize ederek dağılımlarını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırma deseni olarak nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmanın inceleme nesnelere Türkçe ve Türk Kültürü 5. ve 6. seviye ders kitaplarında yer alan okuma metinlerine ait sorular oluşturmaktadır. Elde edilen verilerin analizinde kategorisel içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda 5. seviye ders kitabında yer alan soruların sayısının 6. seviyeye göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Soruların soruluş amacına göre dağılımı incelendiğinde 5. seviyede metin şemasına yönelik soruların; 6. seviyede ise metin içeriğine yönelik soruların daha fazla olduğu; soruluş yerine göre 5. ve 6. seviyede metin altı sorularının metin üstü ve okuma esnası sorularına göre daha fazla olduğu; soruların türüne göre 5. seviyede yazılı, 6. seviyede sözlü soruların daha fazla olduğu; soruların gerektirdiği bilişsel sürece göre her iki seviyede de yüzeysel anlam kurma sorularının derinlemesine anlam kurma sorularından daha fazla olduğu; soruların Bloom taksonomisine göre her iki seviyede de en fazla hatırlama ve anlama basamağında, en az çözümlleme, uygulama ve yaratma basamağında olduğu; soruların cevabının kaynağına göre ise 5. seviyede cevabı metin içinde olan soruların daha fazla olduğu ve 6. seviyede cevabı metin dışında olan soruların daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitapları, Metinler, Metinlerden Anlam Kurma, Metin Soruları

Abstract:

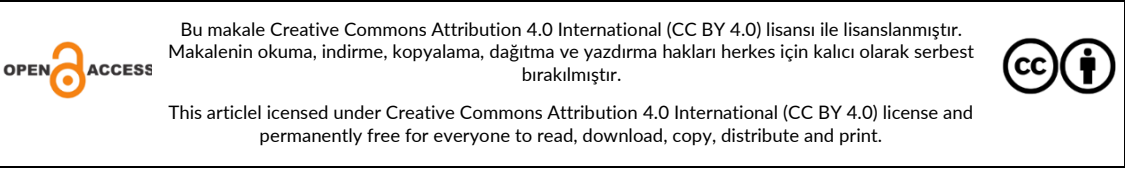
The aim of this research is to categorize the questions based on reading texts in Turkish and Turkish culture 5th and 6th level textbooks, by categorizing them according to the purpose, place, type, cognitive process required, Bloom's taxonomy and the source of the answer. For this purpose, document analysis, one of the qualitative research methods, was used as a research design. The examination objects of the research are the questions related to the reading texts in the 5th and 6th level textbooks of Turkish and Turkish Culture. Categorical content analysis was used in the analysis of the obtained data. As a result of the research, it has been determined that the number of questions in the 5th level textbook is higher than the 6th level. When the distribution of the questions according to the purpose of the question is examined, at the 5th level, the questions for the text schema; at the 6th level, there are more questions about the text content; according to the place of question, at the 5th and 6th levels, sub-text questions are more than over-text and during-reading questions; according to the type of questions, there are more written questions at the 5th level and more verbal questions at the 6th level; according to the cognitive process required by the questions, at both levels, superficial meaning making questions are more than deep meaning making questions; according to Bloom's taxonomy, the questions were at the remembering and understanding level at the highest level and at the analysis, application and creation level at the lowest level; according to the source of the answers to the questions, it was determined that at the 5th level, the questions with the answers in the text were more and at the 6th level, the questions with the answers outside the text were more.

Keywords: Turkish and Turkish Culture Textbooks, Texts, Making Meaning from Texts, Text Questions

¹ polattugce64@gmail.com, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

² mbsrn@yildiz.edu.tr, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

Önerilen Atıf Bilgisi/To Cite This Article: Polat, T. ve Başaran, M. (2022). Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitaplarında Yer Alan Okuma Metni Sorularının İncelenmesi: 5. ve 6. Seviye Ders Kitapları, *Temel Eğitim Dergisi*, 17, 33-44.

1. Giriş

Türkçe ve Türk Kültürü Dersi

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra özellikle Avrupa'da olan yıkımın izlerini silmek için farklı ülkelerden işçiler Avrupa'ya işçi olarak çağırılmıştır. İşçi gönderen ülkeler arasında Türkiye de yer almaktadır. 1960'lı yıllarda Avrupalı ülkeler ile yapılan anlaşmalar neticesinde Türkiye'den binlerce vatandaşımız Avrupa'ya işçi statüsünde gitmiştir. Zaman içerisinde milyonları bulan Türk varlığı Avrupa'da azımsanamayacak kadar Türk nüfusu oluşmasına sebep olmuştur. Avrupa'da artan Türk nüfusu ile bazı sorunlar da ortaya çıkmaya başlamıştır. İlk nesil Türklerin yurt dışına işçi statüsünde gittikleri için gündelik yaşama yönelik barınma, sağlık, sosyal güvenlik gibi temel ihtiyaçları oluşmuştur. Ancak günümüzde kalıcı hâle gelen Türk varlığının farklı problemleri ortaya çıkmıştır. Bu problemlerden en önemlisi eğitim ve dil problemidir. Türklerin aile birleşimi ile yanlarında getirdikleri eşleri ve çocuklarıyla birlikte bu problem gün yüzüne çıkmıştır. Sonradan gelen ve yurt dışında doğan Türk çocuklarının nasıl bir eğitim alacağı ve bu eğitimlerden kimlerin sorumlu olacağı gibi sorular cevapsız kalmıştır. Çocukların buldukları ülkeye uyum sağlaması için etkili ve düzenli bir eğitim almaları şart olmuştur. Yaşanan problemlerin kaynağında ise Avrupa ülkelerinin göçmen çocuklarının ana dil ve kültür derslerine yönelik politikaları yer almaktadır.

Yurt dışındaki Türk çocukları Türkiye'de bulunan çocuklar ile farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklardan en önemlisi içinde buldukları sosyokültürel ortamın getirdiği çeşitliliklerdir. Çeşitli kültürlerin, geleneklerin ve dillerin yer aldığı Avrupa'da bulunan çocukların eğitimi için farklı yöntem, teknik ve uygulamalar gerekmektedir. Özellikle yurt dışındaki çocukların hem ana dillerine hem de içinde bulunduğu toplumun diline ihtiyaç duyması çocukların uyum sağlamasına engel oluşturmaktadır. Çocuklar ailelerinin yanında ana dilleri olan Türkçeyi kullanırken sosyal çevrelerinde içinde buldukları ülkenin dilini kullanmaktadır. Hem ana dillerini hem de içinde buldukları toplumun dilini iyi bir şekilde öğrenememeleri uyum sağlamlarını zorlaştırmıştır.

Yurt dışındaki çocukların ana dilleri ve millî kimlikleri ile olan bağının devam etmesi için Türkiye Cumhuriyeti Devleti bazı tedbirler almıştır. Bu tedbirler anayasanın 62. maddesine dayanmaktadır. Bu maddede devletin yurt dışında yaşayan vatandaşlarının ve ailelerinin her türlü ihtiyacının giderilmesi için gerekli tedbirleri alacağı belirtilmektedir. Alınan kararlar sonucunda Avrupalı ülkeler ile çeşitli kültür anlaşmaları düzenlenmiştir (Kolay, 2018, 61). Bu anlaşmaların içeriğinde çocukların dil ve kültür eğitiminin kim tarafından nasıl yapılacağı, ülkelere bu kapsamda düşen sorumluluklar gibi konular yer almaktadır. Yapılan anlaşmalar ile yurt dışında yaşayan çocukların eğitim ve dil problemlerine yönelik çözümler getirilmeye çalışılmıştır. Bu çözümlerden en önemlisi de yurt dışında verilen Türkçe ve Türk Kültürü dersleridir. Yurt dışındaki Türk çocuklarının ana dilleri olan Türkçeyi örgün ortamda sistemli bir şekilde öğrenebilecekleri tek yer Türkçe ve Türk Kültürü dersidir. Çocukların gittikleri okullarda seçmeli ve gönüllü olarak alabilecekleri bu ders kapsamında Türkçenin temel özellikleri ve Türk kültürüne ait bilgiler yer almaktadır. Türkçeye ve Türk kültürüne ait olumlu bir tutum sergilemeleri ve millî bağlarının sıkı kalması için bu ders önemli bir görev üstlenmektedir (Karadağ ve Baş, 2019, 10).

İlki 1986'da hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü dersi öğretim programı 2018 yılında yeni bir çerçevede hazırlanarak eğitim-öğretim sürecinde kullanılmaya başlanmıştır. İlgili dersin seçmeli bir statüsü ve birleştirilmiş sınıf düzeninde olması da dikkate alınarak 2009 yılında hazırlanan programdan farklı bir yol izlenerek hazırlanmıştır. Programda yer alan kazanımlar dil becerilerini kapsayan bir yapıda hazırlanırken Türk kültürüne ait unsurların öğrenciye aktarımında da tematik yaklaşım esas alınmıştır (Karadağ ve Baş, 2019, 11). Temel dil becerilerine ait kazanımlar sarmal bir şekilde verilirken kazanımların zorluğu ve sayısı bakımından 1. seviyeden 8. seviyeye doğru artacak biçimde düzenlenmiştir (MEB, 2018, 1). Türkçenin öğretimini yanı sıra Türk kültürünün öğretimine yönelik öğeler ise temalarda ve alt temalarda sarmal bir şekilde 21. yüzyıl becerileri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Türkçe ve Türk Kültürü dersi öğretim programına göre hazırlanan ders

kitaplarının 1 ve 4. seviyeleri temel iletişim becerilerini içeren kazanımlar ile hazırlanırken 5. ve 8. seviye ders kitapları üst düzey akademik becerilerden karşılaştırma, sentezleme, sınıflandırma, değerlendirme gibi becerileri içeren kazanımlardan oluşmaktadır. Hazırlanan bu ders kitapları öğrencilerin hem bireysel hem de grup çalışmasına imkân sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca geleneksel ders kitabı anlayışlarından farklı olarak temalar ve metinler senaryo tabanlı olarak oluşturulmuştur (Karadağ ve Baş, 2019, 12).

Ders kitaplarında yer alan metinler ile öğretim programında yer alan kazanımların öğrenciye kazandırılması hedeflenir. Aynı şekilde Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında yer alan metinler ile de bu amaç gerçekleştirilmektedir. Metinler aracılığıyla Türkçenin doğru kullanımı ve güzellikleri, Türk kültürüne dair temel öğeler öğrenciye aktarılır. Metinler oluşturulurken öğretim programında yer alan kazanımları ve programın amaçlarını içermesi önem arz etmektedir. Karadağ ve Baş (2019, 25)'in çalışmasında belirttiği gibi daha önce hazırlanan ders kitapları öğrenci düzeylerinin çok üzerinde metinler içermektedir. Öğrencilerin dil seviyeleri dikkate alınmadan hazırlanan bu metinler hedef kazanımları öğrenciye kazandırma konusunda yetersiz kalmıştır. Aynı zamanda önceki ders kitaplarında yer alan okuma ve dinleme metinlerinde yer alan yönerge ve soruların da amaca hizmet etmediği belirtilmektedir.

Metinden Anlam Kurma

Birey dünyaya geldikten sonra çevresini algılar ve etrafında var olan olgu, durum ve olaylara anlam yüklemeye başlar. Okul süreciyle birlikte de birey okuduklarını anlamlandırmaya, yapılandırmaya ve zihninde yeni şemalar oluşturmaya başlar. Bu noktada anlam kurma geliştirilebilir bir beceri hâline gelmektedir. Amerika'da Durkin'le başlayan anlama becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar öğretmenlerin okuduğunu anlama becerisini öğrencilere kazandıramadıklarını veya öğretemedikleri ortaya koymuştur. Bu sonuçla birlikte araştırmacılar anlama becerilerini geliştirmek amacıyla strateji arayışına girmişlerdir. Son yıllarda okumayla ilgili yapılan araştırmalarda "anlama" becerisi kritik bir şekilde ön plana konulmuştur (Çetinkaya, Ateş ve Yıldırım, 2013, 189). Bu bağlamda anlam kurma becerisini kazandırmada önemli araçlardan biri ders kitabında yer alan metinlerdir. Metinler bu önemini metne dayalı olarak oluşturulan sorulardan almaktadır. Sorular, metinlerden anlam kurmak için kullanılan en önemli araçlardandır (Akyol, Yıldırım, Ateş ve Çetinkaya, 2013, 42). Akyol, Yıldırım, Ateş ve Çetinkaya (2013)'ya göre iyi hazırlanmış anlama soruları, okuyucun metinle etkileşime girmesine ve anlamı yapılandırmasına yardımcı olur.

Akyol'a göre (2013, 50) metinlerden üç şekilde anlam kurulabilmektedir. Bunlar; metin içi, metin dışı ve metinlerarası anlam kurmadır. Metin içi anlam kurmada istenilen anlam metin içerisinde doğrudan yer almaktadır ve metin içi anlam kurmanın bilişsel süreçleri temel basamaklarda yer almaktadır. Metin dışı anlam kurmada ise okurun metni anlamlandırmasının yanı sıra zihninde farklı ilişkiler de üretilir. Bu süreç de okuyucuyu analiz, sentez gibi üst düzey bilişsel basamaklara iter. Böylece okur okuduğu metinden tamamen uzaklaşmadan zihninde yeni bir metin oluşturur. Akyol'a göre metin dışı anlam kurma süreci içten dışı ya da dıştan içe şeklinde olabilir (Akyol, 2013, 50). Metinlerarası anlam kurmada ise metinlerden yeni bir metin ortaya çıkması durumu vardır. Burada okuyucu zihninde metin yazarlarıyla metni tartışır ve neticesinde yeni düşünce ve fikirler ortaya çıkarır. Bu yüzden metnin okurda anlam bulabilmesi ve üst düzey düşünme etkinliklerinin sağlanabilmesi açısından metinden hareketle kurgulanan sorular oldukça önem arz etmektedir.

Sorularla ilgili olarak dikkat edilmesi gereken öncelikli ve önemli noktalardan biri metne bağlı olarak oluşturulan soruların geri bildirimini yalnızca akademik durumlar hakkında bilgi vermemektedir. Aynı zamanda öğrencilere metinden nasıl anlam kuracağını da öğretir (Başaran, 2013). Anlamada sorunun yaşayan öğrencilerin belirlenmesi, hedeflenen anlamının gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespiti ve anlamının gerçekleşmemesinden dolayı ortaya çıkan sorunları ortadan kaldırmak amacıyla yöntem geliştirmek açısından sorular son derece önemlidir (Başaran, 2013). Metinle ilgili anlam kurma soruları değişik parametreler kullanılarak farklı şekilde sınıflandırılabilir. Ülkemizde soruların sınıflandırılması ile ilgili çalışmaların daha çok alan yazını taramasına (Akyol, 1997; Özbay, 2002; Ensar, 2003; Üstünlüoğlu, 2006) ve ders kitaplarındaki soruların sınıflandırılmasına (Aşıcı, 1998; Kutlu, 1999; Akyol, 2001; Ensar, 2002; Şengül, 2005; Kaya, 2005; Calp, 2006) yönelik olduğu, ölçme araçlarında kullanılan soruların sınıflandırılmasına yönelik çalışmaların (Ülger, 2003) sınırlı olduğu görülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Türkçe ve Türk Kültürü derslerinin amacı yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının Türkçeyi edinmesini sağlamak ve Türk kültürünü aktarmaktır. Bu amaca hizmet etmesi beklenen temel araçlardan biri de ders kitaplarıdır. Ders kitapları Türkçe okuma, dinleme, konuşma ve yazma olmak üzere dört temel dil becerisini kazandırma hedefiyle oluşturulan metinler içermektedir. Bu metinler temelde okuma ve dinleme metinleri olarak

ikiye ayrılmaktadır. Ders kitaplarında yer alan metinlerin öğretim programının hedeflerini gerçekleştirmesinde metinlere bağlı olarak oluşturulan sorular önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışmanın amacı Türkçe ve Türk kültürü 5 ve 6. seviye ders kitaplarında okuma metinlerine dayalı olarak oluşturulan soruların soruluş amacına, soruluş yerine, türüne, gerektirdiği bilişsel sürece, Bloom taksonomisine ve cevabın kaynağına göre kategorize ederek dağılımlarını incelemektir.

2. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın desenine, inceleme nesnelere ve verilerin analizine dair bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada Türkçe ve Türk Kültürü 5. ve 6. seviye ders kitaplarında okuma metinlerine dayalı olarak oluşturulan soruların kullanım yerlerine, amaçlarına, türlerine ve gerektirdiği bilişsel süreçlere göre soruların dağılımını incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında araştırma deseni olarak nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi araştırma kapsamında incelenen olgular ile ilgili bilgi içeren yazılı dokümanların analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2018, 189).

Araştırmanın İnceleme Nesnelere

Araştırmanın inceleme nesnelere seçiminde ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemdeki temel anlayış daha önceden belirlenen ölçütlere göre çalışılmasıdır. Belirlenen ölçütler araştırmacı tarafından veya daha önceden oluşturulmuş olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, 122). Araştırmada Türkçe ve Türk Kültürü 5. ve 6. seviye ders kitaplarında yer alan okuma metinlerine ait sorular araştırmanın inceleme nesnelere oluşturulmaktadır. Yıldırım ve Şimşek (2018, 189)'e göre araştırma kapsamında incelenen dokümanların hangisinin önemli olduğu ve çalışmada veri kaynağını oluşturacak dokümanların incelenmesinin araştırmanın problemi arasında sıkı bir ilişkisi vardır.

Verilerin Analiz Edilmesi

Araştırma kapsamında Türkçe ve Türk Kültürü dersi 5. ve 6. seviye ders kitaplarında yer alan okuma metinleriyle ilgili sorular çeşitli başlıklar altında kategorize edilip elde edilen veriler incelenmiştir. Elde edilen verilerin analizinde kategorisel içerik analizi kullanılmıştır. Bu yöntemde genellikle belirli olguların önce küçük birimlere ayrılması ve ardından belirli ölçütlere göre kategorize edilerek gruplandırılması hedeflenir (Bilgin, 2006, 19). Araştırmada 5. ve 6. seviye Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında yer alan okuma metinlerine ait sorular soruluş amacına, soruluş yerine, türüne, gerektirdiği bilişsel sürece, Bloom taksonomisine ve cevabın kaynağına göre kategorize edilerek incelenmiştir.

3. Bulgular

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen Türkçe ve Türk Kültürü (TTK) dersi 5. ve 6. seviye ders kitaplarında yer alan okuma metinleriyle ilgili sorulara yönelik verilerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen 5. ve 6. seviye Türkçe ve Türk Kültürü dersi kitaplarında 8 tema yer almaktadır. Bu temalar her iki ders kitabında da aynı sırada işlenmektedir. 5. seviye ders kitabında yer alan okuma metinlerine ait 96 soru; 6. seviye ders kitabında yer alan okuma metinlerinde ise 68 soru tespit edilmiştir.

TTK 5. ve 6. Seviye Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinde Yer Alan Soruların Soruluş Amacına Göre Dağılımı

Tablo 1: Okuma Metinlerindeki Soruların Soruluş Amacına Göre Dağılımı

Temalar	5. Seviye		6. Seviye	
	Soruluş Amacına Göre		Soruluş Amacına Göre	
	Metin Şeması	Metin İçeriği	Metin Şeması	Metin İçeriği
Ben ve Ailem	1	4	-	1
Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama	-	2	2	20
Oyun ve Eğlence	11	2	1	4

Bayramlar ve Kutlamalar	2	5	4	8
Gezelim, Görelim	14	2	3	2
Geçmişe Açılan Kapı	8	14	1	1
Sanat ve Edebiyat	11	1	3	7
İnsan ve Doğa	12	7	3	8
Toplam	59	37	17	51

Tablo 1 incelendiğinde *Ben ve Ailem* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının *soruluş amacına göre* metin şemasına yönelik 1, metin içeriğine yönelik 4 soru tespit edilmiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin içeriğine yönelik 1 soru yer alırken metin şemasına yönelik soru yer almamaktadır. *Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının *soruluş amacına göre* metin içeriğine yönelik 2 soruya tespit edilirken metin şemasına yönelik soru tespit edilmemiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin şemasına yönelik 2 soru bulunurken metin içeriğine yönelik 20 soru bulunmaktadır. *Oyun ve Eğlence* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının *soruluş amacına göre* metin içeriğine yönelik 2 soru; metin şemasına yönelik 11 soru bulunmaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin içeriğine yönelik 4; metin şemasına yönelik ise 1 soru tespit edilmiştir. *Bayramlar ve Kutlamalar* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının *soruluş amacına göre* metin içeriğine yönelik 5 soru; metin şemasına yönelik ise 2 soru tespit edilmiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin içeriğine yönelik 8; metin şemasına yönelik ise 4 soru belirlenmiştir. *Gezelim, Görelim* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının *soruluş amacına göre* metin içeriğine yönelik 2; metin şemasına yönelik 14 soru bulunmaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin içeriğine yönelik 2; metin şemasına yönelik 3 soru yer almaktadır. *Geçmişe Açılan Kapı* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının *soruluş amacına göre* metin içeriğine yönelik 14; metin şemasına yönelik ise 8 soru yer almaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin şemasına ve metin içeriğine yönelik 1'er soru tespit edilmiştir. *Sanat ve Edebiyat* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının *soruluş amacına göre* metin içeriğine yönelik 1 soru; metin şemasına yönelik ise 11 soru bulunmaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin içeriğine yönelik 7; metin şemasına yönelik ise 3 soru belirlenmiştir. *İnsan ve Doğa* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının *soruluş amacına göre* metin içeriğine yönelik 7 soru; metin şemasına yönelik ise 12 soru tespit edilmiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin içeriğine yönelik 8; metin şemasına yönelik ise 3 soru belirlenmiştir. Toplamda 5. Seviye ders kitabındaki okuma metinlerine ait soruların soruluş amacına göre 59'u metin şemasına, 37'si ise metin içeriğine yöneliktir. 6. Seviye ders kitabında ise 17 sorunun metin şemasına, 51 sorunun metin içeriğine yönelik olduğu belirlenmiştir.

TTK 5. ve 6. Seviye Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinde Yer Alan Soruların Soruluş Yerine Göre Dağılımı

Tablo 2: Okuma Metinlerindeki Soruların Soruluş Yerine Göre Dağılımı

Temalar	5. Seviye			6. Seviye		
	Soruluş Yerine Göre			Soruluş Yerine Göre		
	Metin Üstü	Okuma Esnası	Metin Altı	Metin Üstü	Okuma Esnası	Metin Altı
Ben ve Ailem	-	-	5	-	-	1
Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama	-	-	2	13	-	9
Oyun ve Eğlence	5	-	8	2	-	3
Bayramlar ve Kutlamalar	-	-	7	4	2	6
Gezelim, Görelim	-	-	16	-	1	4
Geçmişe Açılan Kapı	-	-	22	-	-	2
Sanat ve Edebiyat	1	-	11	4	1	5
İnsan ve Doğa	-	-	19	2	-	9
Toplam	6	0	90	25	4	39

Tablo 2 incelendiğinde *Ben ve Ailem* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının *soruluş yerine göre* metin altı 5 soru tespit edilirken metin üstü ve okuma esnasına ait soru tespit edilmemiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin altı 1 soru yer alırken metin üstü ve okuma esnasına yönelik soru yer almamaktadır. *Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni

sorularının soruluş yerine göre metin altı 2 soru tespit edilirken metin üstü ve okuma esnasına ait soru bulunmamaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin altı 9, metin üstü 13 soru yer alırken okuma esnasına yönelik soru yer almamaktadır. *Oyun ve Eğlence* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının soruluş yerine göre metin altı 8, metin üstü 5 soru bulunmaktadır. Fakat okuma esnasına ait soru bulunmamaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin altı 3, metin üstü 2 soru yer alırken okuma esnasına yönelik sorulara yer verilmemektedir. *Bayramlar ve Kutlamalar* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının soruluş yerine göre metin altı 7 soru bulunurken metin üstü ve okuma esnasına ait soru bulunmamaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin altı 6, metin üstü 4 ve okuma esnası 2 soru tespit edilmiştir. *Gezelim, Görelim* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının soruluş yerine göre metin altı 16 soru tespit edilirken metin üstü ve okuma esnasına ait soru tespit edilmemiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin altı 4, okuma esnası 1 soru bulunurken metin üstüne yönelik soru yer almamaktadır. *Geçmişe Açılan Kapı* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının soruluş yerine göre metin altı 22 soru tespit edilirken metin üstü ve okuma esnasına ait soruya yer verilmemektedir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin altı 2 soru yer alırken metin üstü ve okuma esnasına yönelik soru yer almamaktadır. *Sanat ve Edebiyat* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının soruluş yerine göre metin altı 11 soru, metin üstü 1 soru bulunmaktadır. Okuma esnasına ait soru bulunmamaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin altı 5, metin üstü 4, okuma esnası 1 soru tespit edilmiştir. *İnsan ve Doğa* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının soruluş yerine göre metin altı 19 soru tespit edilirken metin üstü ve okuma esnasına ait soru bulunmamaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin altı 9, metin üstü 2 soru yer alırken okuma esnasına yönelik soru yer almamaktadır. Toplamda 5. seviye ders kitabında yer alan okuma metinlerine ait soruların soruluş yerine göre 90 metin altı ve 6 metin üstü sorunun yer aldığı belirlenirken okuma esnası sorusunun yer almadığı belirlenmiştir. 6. seviye ders kitabında ise 69 metin altı, 25 metin üstü ve 4 okuma esnasına yönelik sorunun bulunduğu tespit edilmiştir.

TTK 5. ve 6. Seviye Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinde Yer Alan Soruların Türüne Göre Dağılımı

Tablo 3: Okuma Metinlerindeki Soruların Türüne Göre Dağılımı

Temalar	5. Seviye		6. Seviye	
	Türüne Göre		Türüne Göre	
	Sözlü	Yazılı	Sözlü	Yazılı
Ben ve Ailem	1	4	-	1
Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama	1	1	19	4
Oyun ve Eğlence	2	11	2	3
Bayramlar ve Kutlamalar	3	4	8	4
Gezelim, Görelim	4	12	-	4
Geçmişe Açılan Kapı	3	19	2	-
Sanat ve Edebiyat	1	11	6	4
İnsan ve Doğa	2	17	3	8
Toplam	17	79	40	28

Tablo 3 incelendiğinde *Ben ve Ailem* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının türüne göre 4 yazılı, 1 sözlü sorunun yer aldığı tespit edilmiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 1 yazılı soru tespit edilirken sözlü soruya rastlanmamıştır. *Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının türüne göre 1 yazılı, 1 sözlü sorunun yer aldığı görülmektedir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında ise 4 yazılı, 19 sözlü sorunun bulunduğu tespit edilmiştir. *Oyun ve Eğlence* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının türüne göre 11 yazılı, 2 sözlü soru bulunmaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında ise 3 yazılı, 2 sözlü soru tespit edilmiştir. *Bayramlar ve Kutlamalar* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının türüne göre 4 yazılı, 3 sözlü soru yer almaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında ise 4 yazılı, 8 sözlü soru bulunmaktadır. *Gezelim, Görelim* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının türüne göre 12 yazılı, 4 sözlü sorunun olduğu tespit edilmiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında ise 4 yazılı yer alırken sözlü soru yer almamaktadır. *Geçmişe Açılan Kapı* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının türüne göre 19 yazılı, 3 sözlü soru yer almaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında ise 2 sözlü soru bulunurken yazılı soruya rastlanmamıştır. *Sanat ve Edebiyat* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının türüne göre 11 yazılı, 1 sözlü soruya yer verilmiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında ise 4 yazılı, 6 sözlü soruya yer verilmiştir. *İnsan ve Doğa* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının türüne göre 17 yazılı, 2 sözlü soru yer almaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında ise 8 yazılı, 3 sözlü soru bulunmaktadır. Toplamda 5. seviye ders kitabında yer alan okuma metinlerine ait

soruların metin türüne göre 79'u yazılı ve 17'sinin sözlü soru olduğu tespit edilmiştir. 6. seviye ders kitabında ise 28 yazılı ve 40 sözlü soruya yer verildiği belirlenmiştir.

TTK 5. ve 6. Seviye Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinde Yer Alan Soruların Yazılı Türe Göre Dağılımı

Tablo 4: Okuma Metinlerindeki Soruların Yazılı Türe Göre Dağılımı

Temalar	5. Seviye		6. Seviye	
	Yazılı Türüne Göre		Yazılı Türüne Göre	
	Açık Uçlu	Çoktan Seçmeli	Açık Uçlu	Çoktan Seçmeli
Ben ve Ailem	2	2	-	1
Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama	1	-	-	4
Oyun ve Eğlence	6	5	2	1
Bayramlar ve Kutlamalar	3	1	1	3
Gezelim, Görelim	5	7	-	4
Geçmişe Açılan Kapı	7	12	-	-
Sanat ve Edebiyat	2	9	3	1
İnsan ve Doğa	12	5	4	4
Toplam	38	41	10	18

Tablo 4 incelendiğinde *Ben ve Ailem* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının yazılı türe göre 2 çoktan seçmeli, 2 açık uçlu sorunun bulunduğu tespit edilmiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 1 çoktan seçmeli soru tespit edilirken açık uçlu soruya rastlanmamıştır. *Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının yazılı türe göre 1 açık uçlu soru bulunurken çoktan seçmeli soruya rastlanmamıştır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 4 çoktan seçmeli soru tespit edilirken açık uçlu soruya rastlanmamıştır. *Oyun ve Eğlence* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının yazılı türe göre 5 çoktan seçmeli, 6 açık uçlu soru yer almaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 1 çoktan seçmeli, 2 açık uçlu soru tespit edilmiştir. *Bayramlar ve Kutlamalar* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının yazılı türe göre 1 çoktan seçmeli, 3 açık uçlu soru yer almaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 3 çoktan seçmeli, 1 açık uçlu sorunun olduğu belirlenmiştir. *Gezelim, Görelim* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının yazılı türe göre 7 çoktan seçmeli, 5 açık uçlu soru yer almaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 4 çoktan seçmeli soru tespit edilirken açık uçlu soruya rastlanmamıştır. *Geçmişe Açılan Kapı* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının yazılı türe göre 12 çoktan seçmeli, 7 açık uçlu soru tespit edilmiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında çoktan seçmeli ve açık uçlu soruya rastlanmamıştır. *Sanat ve Edebiyat* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının yazılı türe göre 9 çoktan seçmeli, 2 açık uçlu soru yer almaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 1 çoktan seçmeli, 3 açık uçlu soru tespit edilmiştir. *İnsan ve Doğa* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının yazılı türe göre 5 çoktan seçmeli, 12 açık uçlu soru tespit edilmiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 4 çoktan seçmeli, 4 açık uçlu soru tespit edilmiştir. Toplamda 5. seviye ders kitabında yer alan okuma metinlerine ait soruların yazılı türe göre 41'i çoktan seçmeli ve 38'i açık uçlu soru olduğu belirlenmiştir. 6. seviye ders kitabında ise 18 çoktan seçmeli ve 10 açık uçlu sorunun yer aldığı belirlenmiştir.

TTK 5. ve 6. Seviye Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinde Yer Alan Soruların Gerektirdiği Bilişsel Sürece Göre Dağılımı

Tablo 5: Okuma Metinlerindeki Soruların Gerektirdiği Bilişsel Sürece Göre Dağılımı

Temalar	5. Seviye		6. Seviye	
	Gerektirdiği Bilişsel Sürece Göre		Gerektirdiği Bilişsel Sürece Göre	
	Derinlemesine Anlam Kurma	Yüzeysel Anlam Kurma	Derinlemesine Anlam Kurma	Yüzeysel Anlam Kurma
Ben ve Ailem	2	3	-	1
Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama	1	1	11	11
Oyun ve Eğlence	1	12	1	4
Bayramlar ve Kutlamalar	5	2	2	10
Gezelim, Görelim	5	11	-	5

Geçmişe Açılan Kapı	2	20	-	2
Sanat ve Edebiyat	1	11	3	7
İnsan ve Doğa	3	16	2	9
Toplam	20	76	19	49

Tablo 5 incelendiğinde *Ben ve Ailem* temasında 5. seviye ders kitabı okuma metinlerinde gerektirdiği bilişsel sürece göre 2 derinlemesine anlam kurma; 3 yüzeysel anlam kurma sorusu yer almaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 1 yüzeysel anlam kurma sorusu bulunmaktadır. Bu temada derinlemesine anlam kurma sorusuna ise yer verilmemiştir. *Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama* temasında 5. seviye ders kitabında okuma metni sorularında gerektirdiği bilişsel sürece göre 1 derinlemesine anlam kurma; 1 yüzeysel anlam kurma sorusu yer almaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 11 derinlemesine anlam kurma ve 11 yüzeysel anlam kurma sorusu bulunmaktadır. *Oyun ve Eğlence* temasında 5. seviye ders kitabında okuma metinlerinde gerektirdiği bilişsel sürece göre 1 derinlemesine anlam kurma; 12 yüzeysel anlam kurma sorusu yer almaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 1 derinlemesine anlam kurma sorusu yer alırken 4 yüzeysel anlam kurma sorusu yer almaktadır. *Bayramlar ve Kutlamalar* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metinlerinde gerektirdiği bilişsel sürece göre 5 derinlemesine anlam kurma; 2 yüzeysel anlam kurma sorusu tespit edilmiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 2 derinlemesine anlam kurma; 10 yüzeysel anlam kurma sorusu tespit edilmiştir. *Gezelim, Görelim* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metinlerinde gerektirdiği bilişsel sürece göre 5 derinlemesine anlam kurma; 11 yüzeysel anlam kurma sorusuna yer verilmiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 5 yüzeysel anlam kurma sorusu yer alırken, derinlemesine anlam kurma sorusuna yer verilmemiştir. *Geçmişe Açılan Kapı* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metinlerinde gerektirdiği bilişsel sürece göre 2 derinlemesine anlam kurma; 20 yüzeysel anlam kurma sorusu belirlenmiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 2 yüzeysel anlam kurma sorusu yer alırken, derinlemesine anlam kurma sorusuna yer verilmemiştir. *Sanat ve Edebiyat* temasında 5. seviye ders kitabında okuma metni sorularında gerektirdiği bilişsel sürece göre 1 derinlemesine anlam kurma; 11 yüzeysel anlam kurma sorusu belirlenmiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 3 derinlemesine anlam kurma; 7 yüzeysel anlam kurma sorusuna yer verilmiştir. *İnsan ve Doğa* temasında 5. seviye ders kitabında okuma metinlerinde gerektirdiği bilişsel sürece göre 3 derinlemesine anlam kurma; 16 yüzeysel anlam kurma sorusu belirlenmiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında ise 2 derinlemesine anlam kurma; 9 yüzeysel anlam kurma sorusu belirlenmiştir. Toplamda tüm temalarda 5. seviye ders kitabındaki okuma metinlerinde gerektirdiği bilişsel sürece göre 20 derinlemesine anlam kurma; 76 yüzeysel anlam kurma sorusu bulunurken, 6. seviye ders kitaplarındaki metinlerde 19 derinlemesine anlam kurma; 49 yüzeysel anlam kurma sorusu bulunmaktadır.

TTK 5. ve 6. Seviye Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinde Yer Alan Soruların Bloom Taksonomisine Göre Dağılımı

Tablo 6: Okuma Metinlerindeki Soruların Bloom Taksonomisine Göre Dağılımı

Temalar	Bloom Taksonomisine Göre											
	Hatırlama		Anlama		Uygulama		Çözümleme		Değerlendirme		Yaratma	
	5	6	5	6	5	6	5	6	5	6	5	6
Ben ve Ailem	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama	-	6	1	5	-	1	-	1	1	8	-	1
Oyun ve Eğlence	8	3	3	1	1	-	-	-	-	-	1	1
Bayramlar ve Kutlamalar	-	7	2	3	-	1	-	-	4	1	1	-
Gezelim, Görelim	8	5	3	-	-	-	1	-	3	-	1	-
Geçmişe Açılan Kapı	15	2	5	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Sanat ve Edebiyat	11	5	-	2	-	-	-	-	1	3	-	-
İnsan ve Doğa	11	6	5	3	-	-	-	-	3	2	-	-
Toplam	56	35	19	14	2	2	2	1	13	14	4	2

Tablo 6'da *Ben ve Ailem* temasında 5. seviye ders kitabındaki sorular Bloom Taksonomisine göre incelendiğinde 3 hatırlama; 1 uygulama ve 1 yaratma basamağında soru yer almaktadır. Anlama, çözümlleme, değerlendirme basamaklarında soruya rastlanmamıştır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 1 hatırlama ve 1 yaratma sorusu bulunmaktadır. Diğer basamaklarda soruya yer verilmemiştir. *Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama* temasında 5. seviye ders kitabındaki sorular Bloom Taksonomisine göre incelendiğinde 1 anlama ve 1 değerlendirme basamağında sorular tespit edilmiştir. Diğer basamaklarda soru bulunmamaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 6 hatırlama; 5 anlama; 1 uygulama; 1 çözümlleme; 8 değerlendirme ve 1 yaratma basamağında sorulara yer verilmiştir. *Oyun ve Eğlence* temasında 5. seviye ders kitabındaki sorular Bloom Taksonomisine göre incelendiğinde 8 hatırlama; 3 anlama; 1 uygulama ve 1 yaratma basamağında sorular bulunmaktadır. Diğer basamaklarda sorulara yer verilmemiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 3 hatırlama; 1 anlama ve 1 yaratma basamağında sorulara yer verilmiştir. Diğer basamaklarda sorular bulunmamaktadır. *Bayramlar ve Kutlamalar* temasında 5. seviye ders kitabındaki sorular Bloom Taksonomisine göre incelendiğinde 2 anlama; 4 değerlendirme ve 1 yaratma basamağında sorular bulunmaktadır. Diğer basamaklarda sorulara yer verilmemiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 7 hatırlama; 3 anlama; 1 uygulama; 1 değerlendirme basamağında sorular bulunmaktadır. Çözümlleme ve yaratma basamağında sorulara yer verilmemiştir. *Gezelim, Görelim* temasında 5. seviye ders kitabındaki sorular Bloom Taksonomisine göre incelendiğinde 8 hatırlama; 3 anlama; 1 çözümlleme; 3 değerlendirme basamağında sorulara yer verilirken uygulama ve yaratma basamağında sorulara yer verilmemiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 5 hatırlama sorusu yer almaktadır, diğer basamakları sorulara yer verilmemiştir. *Geçmişe Açılan Kapı* temasında 5. seviye ders kitabındaki sorular Bloom Taksonomisine göre incelendiğinde 15 hatırlama; 5 anlama; 1 çözümlleme ve 1 değerlendirme basamağında sorulara yer verilmiştir. Uygulama, yaratma ve çözümlleme basamağında sorular bulunmamaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 2 hatırlama sorusu tespit edilmiştir. Diğer basamaklarda sorulara rastlanmamıştır. *Sanat ve Edebiyat* temasında 5. seviye ders kitabındaki sorular Bloom Taksonomisine göre incelendiğinde 11 hatırlama ve 1 değerlendirme basamağında sorular bulunmaktadır. Diğer basamaklarda sorulara yer verilmemiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 5 hatırlama; 2 anlama ve 3 değerlendirme basamağında sorular bulunmaktadır. Diğer basamaklarda sorulara rastlanmamıştır. *İnsan ve Doğa* temasında 5. seviye ders kitabındaki sorular Bloom Taksonomisine göre incelendiğinde 11 hatırlama; 5 anlama ve 3 değerlendirme basamağında sorular bulunmaktadır. Diğer basamaklarda sorulara yer verilmemiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında 6 hatırlama; 3 anlama ve 2 değerlendirme basamağında sorular tespit edilmiştir. Diğer basamaklarda sorulara rastlanmamıştır. Tüm temalarda 5. Seviyede Bloom Taksonomisine göre toplamda 56 hatırlama; 19 anlama; 2 uygulama; 2 çözümlleme 13 değerlendirme ve 4 yaratma basamağında soru tespit edilmiştir. Tüm temalarda 6. seviyede Bloom Taksonomisine göre toplamda 35 hatırlama; 14 anlama; 2 uygulama; 1 çözümlleme; 14 değerlendirme ve 2 yaratma basamağında sorular tespit edilmiştir.

TTK 5. ve 6. Seviye Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinde Yer Alan Soruların Cevabın Kaynağına Göre Dağılımı

Tablo 7: Okuma Metinlerindeki Soruların Cevabın Kaynağına Göre Dağılımı

Temalar	5. Seviye			6. Seviye		
	Cevabın Kaynağına Göre			Cevabın Kaynağına Göre		
	Metin İçinde	Metin Dışında	Metinlerarası	Metin İçinde	Metin Dışında	Metinlerarası
Ben ve Ailem	2	3	-	1	-	-
Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama	1	1	-	2	12	8
Oyun ve Eğlence	9	2	2	2	2	1
Bayramlar ve Kutlamalar	3	2	2	2	8	2
Gezelim, Görelim	9	6	1	2	1	2
Geçmişe Açılan Kapı	17	3	2	-	2	-
Sanat ve Edebiyat	10	1	1	2	6	2
İnsan ve Doğa	12	6	1	3	6	2
Toplam	63	24	9	14	37	17

Tablo 8 incelendiğinde *Ben ve Ailem* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının *cevabın kaynağına göre* metin içinde 2, metin dışında 3 soru tespit edilirken metinlerarasına ait soru tespit edilmemiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin içinde 1 soru yer alırken metin dışında ve metinlerarasına yönelik soru yer almamaktadır. *Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının *cevabın kaynağına göre* metin içinde 1, metin dışında 1 soru bulunurken metinlerarasına ait soru bulunmamaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin içinde 2, metin dışında 12, metinlerarası 8 soru tespit edilmiştir. *Oyun ve Eğlence* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının *cevabın kaynağına göre* metin içinde 9, metin dışında 2, metinlerarası 2 soru yer almaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin içinde 2, metin dışında 2, metinlerarası 1 soru bulunmaktadır. *Bayramlar ve Kutlamalar* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının *cevabın kaynağına göre* metin içinde 3, metin dışında 2, metinlerarası 2 soru tespit edilmiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin içinde 2, metin dışında 8, metinlerarası 2 soru tespit edilmiştir. *Gezelim, Görelim* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının *cevabın kaynağına göre* metin içinde 9, metin dışında 6, metinlerarası 1 soru bulunmaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin içinde 2, metin dışında 1, metinlerarası 2 soru yer almaktadır. *Geçmişe Açılan Kapı* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının *cevabın kaynağına göre* metin içinde 17, metin dışında 3, metinlerarası 2 soru tespit edilmiştir. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin dışında 2 soru yer alırken metin içinde ve metinlerarası soruya rastlanmamıştır. *Sanat ve Edebiyat* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının *cevabın kaynağına göre* metin içinde 10, metin dışında 1, metinlerarası 1 soru yer almaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin içinde 2, metin dışında 6, metinlerarası 2 soru tespit edilmiştir. *İnsan ve Doğa* temasında 5. seviye ders kitabındaki okuma metni sorularının *cevabın kaynağına göre* metin içinde 12, metin dışında 6, metinlerarası 1 bulunmaktadır. Aynı temada 6. seviye ders kitabında metin içinde 3, metin dışında 6, metinlerarası 2 soru yer almaktadır. Toplamda 5. seviye ders kitabında yer alan okuma metinlerine ait soruların *cevabın kaynağına göre* incelendiğinde 63 sorunun metin içinde, 24 sorunun metin dışında ve 9 sorunun metinlerarasında olduğu tespit edilmiştir. 6. seviye ders kitabında ise 14 sorunun metin içinde, 37 sorunun metin dışında ve 17 sorunun metinlerarasında olduğu belirlenmiştir.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada Türkçe ve Türk kültürü 5. ve 6. seviye ders kitaplarında yer alan okuma metinlerindeki anlam kurma soruları incelenmiştir. İncelenen sorular soruluş amacına, soruluş yerine, türüne, gerektirdiği bilişsel sürece, Bloom taksonomisine ve *cevabın kaynağına göre* kategorize edilerek elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırma kapsamında incelenen 5. ve 6. seviye Türkçe ve Türk Kültürü dersi kitaplarında 8 tema yer almaktadır. Bu temalar her iki ders kitabında da aynı sırada işlenmektedir. 5. seviye ders kitabında yer alan okuma metinlerine ait 96 soru; 6. seviye ders kitabında yer alan okuma metinlerinde ise 68 soru tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular incelendiğinde 5. seviye ders kitabında soru sayısının 6. seviye ders kitabına göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Metinlerden anlam kurmaya yardımcı kaynaklardan biri olan sorular seviyelere göre farklılık göstermektedir. 5. seviye ders kitabında soru sayısının fazla olması bu seviyedeki öğrencilerin metinden anlam kurabilmeleri için temel dil becerilerinde oluşturulan sorulara daha çok ihtiyaç duyduklarını gösterir niteliktedir.

Soruların soruluş amacına göre 5. seviye ders kitabında en çok kimlik belirlemeye (f=36) yönelik soru tespit edilmiştir. Bu soru türünün gerektirdiği bilişsel süreç göz önünde bulundurulduğunda bu seviyede diğer türlerden daha fazla kullanılmasının beklenen bir sonuç olduğu düşünülmektedir. Akyol'un (2001) 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinde yer alan sorular incelendiği çalışmada da kimlik belirlemeye yönelik soruların (f=323) daha fazla sorulduğu tespit edilmiştir. Yine Yekeler Gökmen ve Aktaş'ın (2021) ilköğrencilerinin soru sorma becerilerini incelediği çalışmada da kimlik belirlemeye yönelik soruların diğer soru türlerine göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Aynı seviyede fikir belirtme (f=16) ve uygulama (f=14) türünde sorular sıklıkla yer almıştır. 6. seviye ders kitabında en fazla uygulama (f=18) türünde soru yer almaktadır. Seviyenin gerektirdiği becerilere bakıldığında bu sonucun beklenen bir durum olduğu düşünülmektedir.

Soruluş yerine göre soruların dağılımları incelendiğinde metin altı sorular her iki seviyede de diğer soru türlerine göre daha fazla yer verildiği görülmektedir. Tüm'ün (2016) 5. ve 6. sınıf Türkçe çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan soruları incelediği çalışmada da her iki seviyedeki metin sonu soruların diğer türlere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ayrıca metin üstü soruların 5. seviyeye (f=6) göre 6. seviyede daha fazla (f=25) yer verildiği tespit edilmiştir. Metni anlamlandırmada ön bilgileri harekete geçirmek, ilgili noktalara

dikkat çekmek, kalıcılığı arttırmak açısından metin üstü sorular kıymetlidir. Bu açıdan tüm seviyelerde bu dağılımın dengeli olması önemli bir husustur.

Soruların türlerine göre dağılımları incelendiğinde 6. seviyede sözlü (f=40) sorulara 5. seviyeye (f=17) göre daha fazla yer verildiği; yazılı sorulara ise 5. seviyede (f=79) 6. seviyeye (f=28) göre daha fazla yer verildiği tespit edilmiştir. Yazma becerisinin zor kazanılan ve gelişen bir beceri olması dikkate alındığında 5. seviyede buna yönelik soruların daha fazla olması beklenen bir durumdur. 6. seviyede ise yazılı ve sözlü soruların 5. seviyeye göre nispeten daha dengeli dağılması bu durumu destekler niteliktedir.

Ders kitaplarındaki okuma metinlerine ait soruların yazılı türe göre dağılımları açık uçlu ve çoktan seçmeli olarak kategorize edilmiştir. 5. ve 6. seviyede açık uçlu ve çoktan seçmeli soruların yapılan kategori içerisinde dengeli bir dağılım gösterdikleri tespit edilmiştir (Tablo 6). Özdemir'in (2011) 1-5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuduğunu anlama sorularını incelediği çalışmasında daha çok açık uçlu soruların yer aldığı görülmüştür.

Gerektirdiği bilişsel sürece göre sorular incelendiğinde her iki seviyede de yüzeysel anlam kurma sorularının derinlemesine anlam kurma sorularından daha fazla yer aldığı belirlenmiştir. Öğrencilerin dil yeterliliklerinden hareket edildiğinde bu seviyelerde cevabı metin içerisinde bulunabilir olan soruların, üst zihinsel beceri gerektiren ve cevabı açıkça belirtilmeden ima edilen sorulara göre daha fazla yer alması beklenen bir durum olarak nitelendirilebilir.

Bloom taksonomisine göre sorular ele alındığında hatırlama basamağında yer alan sorular, 5. seviyede (f=56) 6. seviyeye (f=35) göre daha fazladır. Hatırlama basamağının üst düzey düşünme becerisi gerektirmemesi göz önünde bulundurulduğunda bu dağılım anlamlıdır. Aynı zamanda 5. ve 6. seviyedeki sorular taksonomideki tüm basamaklara göre değerlendirildiğinde en fazla hatırlama basamağında soruya yer verilmesi anlamlı bulunan dağılımı destekler niteliktedir. Taksonomideki diğer bir basamak olan anlama basamağında yer alan soruların 5. seviyede (f=19) 6. seviyeye (f=14) göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Sarar ve Kuzu'nun (2013) Türkçe ders kitaplarında yer alan soruları Bloom Taksonomisine göre incelediği çalışmasında da hatırlama ve anlama basamağındaki soruların diğer basamaklara göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Uygulama basamağında yer alan sorular her iki seviye için de eşit dağılım (f=2) göstermiştir. Çözümleme, değerlendirme ve yaratma basamağında yer alan sorular 5 ve 6. seviyelerde anlamlı bir farklılık ortaya koyacak şekilde dağılım göstermemektedir. Üst düzey düşünme becerisi gerektiren çözümleme ve yaratma basamağına dair soruların her iki seviye için de üst düzey düşünme becerilerini geliştirecek kadar anlamlı bir sayıda olmadığı belirlenmiştir.

Türkçe ve Türk kültürü 5. ve 6. seviye ders kitaplarındaki okuma metni sorularının cevabının kaynağına göre dağılımları incelendiğinde cevabı metin içinde yer alan soruların 5. seviyede (f=63) 6. seviyeye (f=14) göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Üst düzey anlama becerisi gerektirmeyen bu soruların dağılımları seviyelere göre anlamlıdır. Akyol, Yıldırım, Ateş ve Çetinkaya'nın (2013) araştırmasında öğretmenlerin yazdıkları soruların cevap kaynaklarına göre incelendiğinde metin içi soruların (f=94) diğer sorulara göre daha fazla tercih edildiği tespit edilmiştir. Çeliktürk Sezgin ve Gedikoğlu Özilhan'ın (2019) çalışmasında ise yine 1-8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin içi soruların; metin dışı ve metinlerarası soru türlerine göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Yekeler Gökmen ve Aktaş'ın (2021) çalışmasında da metin içi hazırlanan soruların diğer soru türlerinden daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle kitaplardaki soruların basit anlamaya yönelik sorular olduğunu söylemek mümkündür. Cevabı metin dışında yer alan sorular 6. seviyede (f=37) 5. seviyeye (f=24) göre daha fazladır. Bilgilerin transferini gerektiren bu soruların seviye ilerledikçe artış göstermesi anlamlı bir bulgudur. Cevabı metinlerarasında yer alan sorular 6. seviyede (f=17) 5. seviyeye (f=9) göre daha fazladır. Üst düzey anlama becerisi gerektiren bu soruların da seviye ilerledikçe artış göstermesi beklenen bir durumdur.

5. Öneriler

Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Öğretmenlerine Öneriler

- Türkçe ve Türk Kültürü dersleri temelde öğretmenler ve ders kitapları ile yürütülmektedir. Öğrencilerin anlam kurma sürecinde ders kitaplarının yetersiz kaldığı noktalarda öğretmenler çeşitli etkinlik, soru ve materyallerle bu sürecin daha verimli geçmesine yardımcı olabilir.
- Türkçe ve Türk Kültürü dersi öğretmenleri metin işleme sürecine ve buna bağlı olarak metinlerden anlam kurma soruları hazırlamaya yönelik hizmet içi eğitim talebinde bulunabilir.

Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitabı Yazarlarına Öneriler

- Yapılan araştırma bulgularına dayanarak eğitim öğretim hedeflerini gerçekleştirmede önemli bir yere sahip olan metne dayalı olarak oluşturulan soruların sayıları artırılabilir.
- Metni anlamlandırmada ve ön bilgileri harekete geçirmede önemli bir rol oynayan metin üstü sorulara Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında ve yapılan etkinliklerde daha fazla yer verilebilir.
- Türkçe ve Türk Kültürü dersi kapsamında temel dil becerilerinden yazma becerisini geliştirmek amacıyla bu beceriye yönelik metne bağlı olarak oluşturulan soru ve etkinliklere daha fazla yer verilebilir. Öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek için Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında derinlemesine anlam kurma sorularına daha fazla yer verilebilir.

Araştırmacılara Öneriler

- Türkçe ve Türk Kültürü dersinin amaçlarına ulaşmasına katkıda bulunmak amacıyla 5. ve 6. seviye ders kitaplarında yapılan bu çalışmanın diğer seviyelerle genişletilmesi önerilebilir. Türkçe ve Türk Kültürü dersi öğretmenlerinin ders kitaplarındaki sorulara yönelik görüşleri alınarak soruların öğretmenler açısından verimlilik ve niteliği araştırılabilir.
- Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarındaki soruların Türkçe ve Türk Kültürü dersi öğretim programında yer alan kazanımlara uygunluğu incelenebilir.

6. Kaynakça

- Akyol, H. (2003). Metinlerden anlam kurma. *Tübar*, XIII-Bahar, 49-58.
- Akyol, H., Yıldırım, K., Ateş, S., ve Çetinkaya, Ç. (2013). Anlamaya yönelik nasıl sorular soruyoruz? *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 41-56.
- Başaran, M. (2013). Okuduğunu anlamının bir göstergesi olarak akıcı okuma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(4), 2277-2290.
- Başaran, M. (2013). Okuduğunu anlamının ölçülmesinde paragraftan anlam kurmaya dayalı çoktan seçmeli sorular. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 107-121.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi*. Ankara: Siyasal Kitabevi
- Çetinkaya, Ç., Ateş, s., ve Yıldırım, K. (2013). Anlam kurmanın zor ve önemli bir becerisi: ana fikir. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(3), 188-210.
- Karadağ, Ö. ve Baş, B. (2019) Türkçe ve Türk kültürü dersine dair ihtiyaç analizi. *Sakarya University Journal of Education*, 9(3), 434-454.
- Karadağ, Ö. ve Baş, B. (2019) Türkçe ve Türk kültürü öğretimi. Ankara: Sistem Ofset Bas. Yayınları.
- Kolay, G. (2018) Yurt dışında yaşayan Türk çocukları için hazırlanmış Türkçe ve Türk kültürü ders kitaplarında kültürel öğeler. Yüksek Lisans Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Türkçe ve Türk kültürü dersi öğretim programı* (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Seviyeler).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.